

Rezistence na antibiotika

Rezistence je odolnost mikroorganismů vůči působení antibiotika.

Rezistence primární

Odpovídá **geneticky podmíněné** necitlivosti bakterií na dané antibiotikum bez ohledu na předchozí kontakt (aminoglykosidy v monoterapii nepůsobí na anaerobní infekce).

Rezistence sekundární

Vzniká v průběhu terapie nebo **následkem předchozího podávání antibiotika**. V přítomnosti antibiotika se selektují rezistentní kmeny, které se nacházejí v každé velké bakteriální populaci. Rychlost rozvoje sekundární rezistence závisí **na frekvenci mutací** a **na počtu** bakterií s určitým stupněm rezistence.

Mezi sekundární rezistence řadíme i takové, které jsou zprostředkovány **plazmidy**. Častěji se s nimi setkáváme u **G⁻ bakterií**. Genetický materiál může být **přenesen** a to buďto z jednoho mikroorganismu na druhý konjugací, prostřednictvím bakteriofága transdukci anebo transformací, kde dochází k přenosu genetické informace pomocí transpozomů mezi plazmidy navzájem nebo mezi plazmidem a chromozomem.

Rezistence pak můžeme dělit do dvou základních typů. **Penicilinový typ** (*multiple step mutation*) vzniká po dlouhodobém podávání některých antibiotik – např. penicilinu, chloramfenikolu, bacitracinu. **Streptomycinový typ** (*one step mutation*) s rychlým vznikem vysoce rezistentních kmenů je znám u streptomycinu, erytromycinu, linkomycinu, rifampicinu.

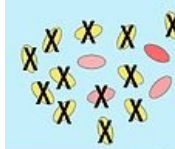
Obecné mechanismy rezistence

- **Omezená penetrace** antibiotika do bakteriální buňky.
- **Změna cílové struktury** – receptoru (např. chromozomálně zprostředkovaná rezistence *Haemophilus influenzae*, která podmiňuje změnu PBP proteinu).
- **Metabolické změny** v bakteriální buňce, které zabrání účinku antibiotika na cílových strukturách.
- **Enzymatická inhibice nebo inaktivace** antibiotika např. beta-laktamázy.
- **Efluxní pumpy** – substrátově specifické transportní mechanismy, vznikají zvýšenou expresí proteinů zevní membrány. Aktivně eliminují xenobiotika z bakteriální buňky. Některé odpovídají za zkříženou rezistenci (betalaktamy a fluorochinolony).

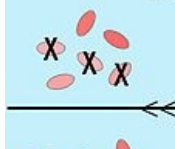
Original population

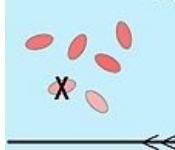
← 1st dose

← 2nd dose

← 3rd dose

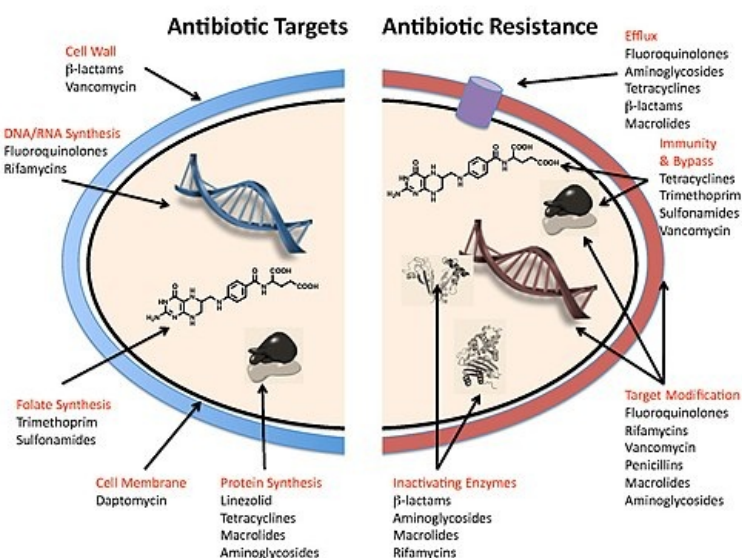

← 4th dose

Resistant population

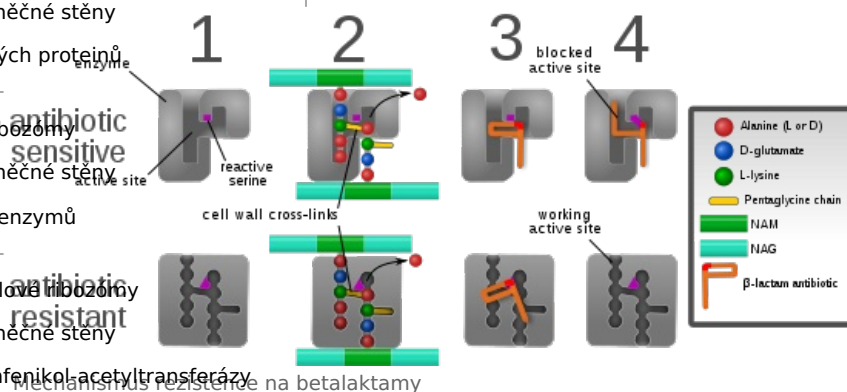
Selekce rezistentních kmenů po podávání ATB

Mechanismy rezistence na antibiotika

Tab. č. 3 Přehled mechanismů rezistence na nejčastěji používaná antibiotika

Antibiotikum	Mechanismy rezistence
Beta-laktamová	produkce beta-laktamázy snížení permeability buněčné stěny změna penicilin-vazebných proteinů
Aminoglykosidy a makrolidy	snížená vazebnost na ribozomy snížení permeability buněčné stěny produkce inaktivujících enzymů
Chloramfenikol	snížení vazebnosti na cílové ribozomy snížení permeability buněčné stěny zvýšení aktivity chloramfenikol-acetyltransferázy
Tetracykliny	snížený transport k ribozómům aktivní buněčný eflux (vylučování antibiotika z buňky)
Chinolony	rezistence DNA-gyrázy snížení permeability buněčné stěny aktivní buněčný eflux
Sulfonamidy, Trimetoprim	rezistence syntetázy kyseliny listové rezistence reduktázy kyseliny dihydrolistové snížení permeability buněčné stěny

Zkřížená rezistence

Současná necitlivost mikroorganismů na antibiotika, která mají podobnou chemickou strukturu a stejný mechanismus účinku.

Oboustranně zkřížený typ rezistence znamená, že rezistence na jedno antibiotikum znamená rezistenci i na antibiotikum druhé (penicilin G a V nebo tetracykliny navzájem). **Jednostranně zkřížený typ rezistence** znamená, že citlivost vůči jednomu typu může být zachována (stafylokoky rezistentní na penicilin G nemusí být rezistentní na methycilin, ale MRSA jsou zcela určitě rezistentní na penicilin G).

Odkazy

Související články

- Antibiotika
- Rezistence klinicky významných bakterií k ATB volby
- Antibiotika v neonatologii
- Rezistence bakterií způsobená produkcí inaktivujících enzymů: beta laktamová antibiotika, hyperprodukce beta laktamázy, chromozomální, plazmidové beta laktamázy
- Rezistence k makrolidům a k linkosamidům (hlavní příčiny rezistence, eflux)
- Inhibitory betalaktamázy

Zdroj

- MARTÍNKOVÁ, J, S MIČUDA a J CERMANOVÁ. *Antibiotika* [online]. [cit. 2010-02-18]. <<https://www.lfhk.cuni.cz/farmakol/predn/bak/kapitoly/atb-bak.doc/>>.

Použitá literatura

- VOTAVA, Miroslav, et al. *Lékařská mikrobiologie obecná*. 2. vydání. Brno : Neptun, 2005. ISBN 80-86850-00-5.
- LINCOVÁ, Dagmar, et al. *Základní a aplikovaná farmakologie*. 1. vydání. GALÉN, 2002. ISBN 80-7262-168-8.
- MARTÍNKOVÁ, Jiřina, et al. *Farmakologie pro studenty zdravotnických oborů*. 2. vydání. Praha : Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0929-6.

- ŠVIHOVEC, Jan, et al. *Farmakologie*. 1. vydání. Praha : Grada, 2018. ISBN 978-80-271-2150-2.